

СТАНОВИЩЕ

от проф. Румен Минчев Райчев

за дисертацията на тема

НИСКОТЕМПЕРАТУРНИ МЕДНОЧЕРВЕНИ ГЛАЗУРИ, ПОЛУЧЕНИ ЧРЕЗ РЕДУКЦИЯ И В КИСЛОРОДНА СРЕДА

на кандидата Сенджер Саръ

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

катедра Керамика

Автора Сенджер Саръ е изградил структурата на своята дисертация, разширявайки чисто специализираната тема отнасяща се до медночервените глазури с едно широко въведение в историята и развитието на керамиката и използване на глазурите в първите цивилизации на древен Египет и Близкия Изток, а по-късно и в Китай.

Първата глава на дисертацията е озаглавена „Червеният цвят в светлината на теорията за цветната хармония”. В едно кратко, но съдържателно описание са разгледани историческите сведения за развитието на знанията за цвета от древността, Класическия период, Средновековието и Ренесанса. Подчертано е, че с проведения опит от Исак Нютон и откритието на състава на светлината, се поставя началото на науката за цвета. Показани са три цветни кръга: цветния кръг на Харис от 1776 година; цветния кръг на Гьоте, а третият кръг представлява лъчите на бялата светлина.

Може би на автора на този труд не е било необходимо да се запознае с въпросите отнасящи се до двата вида цветово смесване **адитивно и субтрактивно**, поради факта и спецификата на работата му, свързана предимно с материалните цветове на пигментите, боите и лаковете, в числото на които влизат и глазурите, които са от вида субтрактивно получаване на цвят.

Действително така наречената основна цветна трихромия е съставена още през XVII век, поради развитието на багрилната техника и занаятчийското производство на оцветители, както и необходимостта за създаването на еднакви

нормативни изисквания в производството на оцветители. Тогава се приемат параметрите и на трите основни цвята – вид цвят, светлота и наситеност на **червения, синия и жълтия цвят**, а техните производни са **оранжевия, зеления и виолетовия**. В научната терминология не се употребява названието лилаво, то е от говоримия език.

Затова в цветния кръг на Харис от 1776 година са показани три триъгълника, червен, син и жълт и от смесването на тези цветове в един се получава черен цвят. Това отговаря на ефекта на субтрактивното смесване на цвета, което е смесване чрез отнемане на светлина.

С откритият от Нютон състав на светлината, след разлагане на слънчев лъч с помощта на стъклена призма се поставя началото на научната теория на цвета, която придобива съвсем ново значение. И макар автора на дисертацията да приважда откритието на Нютон като факт, той не е обяснен достатъчно. Защото събирането на светлинни лъчи, е оптичен процес и има огромно значение за развитието на физиката. Затова основните цветове на оптичното смесване са червен, зелен и син, а цвета получен от смесване на червен и зелен - жълт; от смесване на червен и син - пурпурен; от смесване на син и зелен - кобалтово син. Този процес на смесване се нарича **адитивно** смесване на цвета. Затова адитивният процес на смесване наричаме още смесване чрез прибавяне на светлина, в резултат на което, смесвайки всички цветове получаваме бял.

Що се отнася до Йохан Волфганг фон Гьоте, той наистина е основоположник на изследванията за въздействие на цвета върху човека. Той получил своето признание на голям учен едва в началото на ХХ век, когато неговите опити дават началото на изследвания в науките занимаващи се с психологични и физиологични аспекти на цветовъзприятието, както и в сферата на изкуството като хармония на цветовете.

Следващата част озаглавена „Теории за символиката на цветовете” е добре разработена. Там са представени сведения за символиката, чувственото и емоционално значение на десет цвята в практиката, религията и културата на хората.

Вижда се старанието на Сенджер Саръ да изчерпи по възможност всичко до което е достигнал като информация.

Доста по задълбочено автора се е спрял на символиката и значението на червения цвят в културата и изкуството на древен Египет. Добре е представено и значението на червения цвят в бита и културата на древен Китай. Като символ на живота, червеното се представя като огнен елемент, цвят на успеха, празничен и присъстващ във всички ритуали и тържества.

Следващата част от доктората на кандидата озаглавена „Керамични глазури и медночервена глазура” е свързана с професионалната реализация на авторовата защита и неговия принос в настоящата дисертация и представлява стройно изследване и получени резултати, които са обект на анализ от специалистите по керамика и керамични техники.

По отношение на събраната информация по теория на цвета и значението на червения цвят като психофизиологическо въздействие и символни представи, смятаме, че докторанта се представя добре.

Като се има предвид това наше становище предлагаме дисертацията на кандидата Сенджер Саръ на тема **„Нискотемпературни тъмночервени глазури получени чрез редукция и в кислородна среда”** в специалност **Керамика**, да бъде оценена положително с удостояването на кандидата с научната и образователна степен **„Доктор”**

11.07.2013

Рецензент:.....

София

проф. Румен Минчев Райчев